

ساختار و جایگاه حقوقی مرکز ملی فضای مجازی^۱

مرتضی نجابت خواه*

مقدمه

«گسترش فزاینده فناوری اطلاعاتی و ارتباطی به ویژه شبکه جهانی اینترنت و آثار چشمگیر آن در ابعاد زندگی فردی و اجتماعی و لزوم سرمایه‌گذاری وسیع و هدفمند در جهت بهره‌گیری حداکثری از فرصت‌های ناشی از آن در جهت پیشرفت همه جانبه کشور و ارائه خدمات گسترده و مفید به اقشار گوناگون مردم و همچنین ضرورت برنامه‌ریزی و هماهنگی مستمر به منظور صیانت از آسیب‌های ناشی از آن اقتضا می‌کند که نقطه کانونی متمرکزی برای سیاست‌گذاری، تصمیم‌گیری و هماهنگی در فضای مجازی کشور بوجود آید.»

عبارات فوق که برگرفته از حکم مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۱۷ مقام معظم رهبری می‌باشد، مبنای شکل‌گیری نهادی نوین و فراقوه‌ای در نظام جمهوری اسلامی ایران به نام «شورای عالی فضای مجازی» بوده است که به ریاست رئیس جمهور تشکیل یافته و بنا بر همین حکم، مصوبات آن باید ترتیب اثر قانونی یابد.

شکل‌گیری چنین نهادهایی به موجب حکم رهبری در نظام حقوقی کشور ما مسبوق به سابقه بوده است و در این خصوص، شورای عالی انقلاب فرهنگی مصداق بارزی از آن می‌باشد که به موجب حکم ۱۳۶۳/۹/۱۹ امام خمینی (ره) شکل گرفت. شکل‌گیری چنین نهادهایی اساساً در چارچوب اصل ۵۷ قانون اساسی که به ولایت مطلقه امر و نظارت عالیه وی بر قوای سه گانه اشاره دارد، توجیه می‌شود. با وجود

^۱ تاریخ دریافت ۱۳۹۴/۶/۱۵ تاریخ پذیرش ۱۳۹۴/۱۰/۱۵

* استادیار حقوق عمومی دانشگاه مازندران

این، عدم اشاره به چنین نهادهایی در قانون اساسی و مبنای اختیار رهبری در شکل - دهی به آنها همواره یکی از چالش‌ها در حوزه حقوق اساسی بوده است که در این خصوص گفته شده که «اینگونه نهادها با نهادهای مذکور در قانون اساسی تفاوت ماهوی دارند؛ زیرا نهادهای مذکور در قانون اساسی از دوام و ثبات نسبی برخوردارند و تا زمانی که قانون تغییر نکند، وجود خواهند داشت؛ در حالی که نهادی مانند نهاد مورد بحث، مادام المصلحه یا مادام الضروره است. این نهادها تا زمانی فعالیت می‌کنند که مصلحت یا ضرورت ایجاب کند و شرایط بند ۸ اصل ۱۱۰ وجود داشته باشد. هرگاه شرایط عوض شود و مصلحت یا ضرورت از بین برود، باید بر اساس قانون و به روال عادی عمل شود.» (هدایت نیا، ۱۳۸۱ به نقل از پرتال جامع علوم انسانی) اگرچه اشکالاتی از حیث استناد آن به بند ۸ اصل ۱۱۰ می‌تواند بر استدلال مذکور وارد باشد، لکن به نظر می‌رسد که عبارات «ضرورت» و «اقتضا می‌کند» در حکم مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۱۷ مقام معظم رهبری تا حدودی مؤید استدلال فوق است.

اما جدای از این، از آنجا که شکل‌گیری این شورای فراقوه‌ای با صلاحیت سیاست - گذاری، برنامه‌ریزی کلان و نظام سازی نیازمند آن بوده است تا یک نهاد مشخص در ذیل آن، علاوه بر انجام وظایف دبیرخانه‌ای، اجرای تصمیمات و مصوبات آن را پیگیری نموده و مورد نظارت دقیق قرار دهد و با پایش و رصد دقیق و عالمانه موضوعات و نیازسنجی و انجام مستمر مطالعات، پیشنهادات لازم را ارائه نماید، رهبری در حکم مزبور، ایجاد مرکزی تحت عنوان «مرکز ملی فضای مجازی» و وظیفه شورا مبنی بر تسریع در تشکیل آن را هم مورد توجه قرار داده و با تأکید بر به کار بستن تلاش بایسته از سوی رئیس و اعضای شورا جهت دستیابی این مرکز به اهداف تعیین شده، بیان داشتند که: «این شورا وظیفه دارد مرکزی به نام مرکز ملی فضای مجازی کشور ایجاد نماید تا اشراف کامل و به روز نسبت به فضای مجازی در سطح داخلی و جهانی و تصمیم‌گیری نسبت به نحوه مواجهه فعال و خردمندانه کشور با این موضوع از حیث سخت‌افزاری، نرم‌افزاری و محتوایی در چارچوب مصوبات شورای عالی و نظارت بر اجرای دقیق تصمیمات در همه سطوح تحقق یابد.»

لذا بر اساس حکم مذکور، شورای عالی فضای مجازی در پنجمین جلسه خود به تاریخ ۱۳۹۱/۴/۱۰، در جریان تصویب «آیین‌نامه داخلی شورای عالی فضای مجازی کشور»، با تعیین دبیر شورا به عنوان رئیس مرکز، چگونگی انتصاب و عزل وی را مقرر داشته و به موجب ماده ۳، وظایف دبیرخانه را بر عهده رئیس مرکز قرار داد. پیرو جلسه مذکور، در جلسه ششم شورای عالی فضای مجازی که به تاریخ ۱۳۹۱/۴/۳۱ برگزار گردید، «اساسنامه مرکز ملی فضای مجازی کشور» در ۱۴ ماده و ۴ تبصره به تصویب رسید که پس از استحضار رهبری طی نامه شماره ۰۱/۹۱۱۲۴/۰۱ ش مورخ ۱۳۹۱/۵/۱ جهت اجرا ابلاغ شد.

بر اساس مقدمه اساسنامه مذکور، «این مرکز در چارچوب مصوبات شورای عالی فضای مجازی، بالاترین سطح حاکمیتی را در میان کلیه دستگاه‌های کشور در حوزه فضای مجازی دارد.» مرکز ملی فضای مجازی، طبق ماده ۳ اساسنامه، علاوه بر «انجام وظایف دبیرخانه‌ای شورای عالی به شرح ماده ۴»، در چارچوب مصوبات شورای عالی فضای مجازی کشور، تحقق بخشیدن به اقدامات و پروژه‌های مندرج در بند (ه) پیوست حکم مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۱۷ مقام معظم رهبری و همچنین اهداف و سیاست‌های مرکز که در ماده ۲ اساسنامه به آن اشاره شده و نظارت بر حسن اجرای آنها، نظارت و ارزیابی در همه ابعاد فضای مجازی کشور، پایش و رصد نظام‌مند و مستمر فرصت‌ها و تهدیدهای فضای مجازی کشور و تدوین برنامه‌های پنج ساله توسعه فضای مجازی و تعیین اولویت‌های علمی و فناوری فضای مجازی و ... را بر عهده دارد.

با توجه به جایگاه و وظایف مورد اشاره، رهبری در حکم اخیر خود در خصوص انتصاب اعضای شورای عالی فضای مجازی (۱۳۹۴/۶/۱۴)، با تأکید بر تثبیت و تقویت جایگاه مرکز، از آن به عنوان «بازوی شورای عالی فضای مجازی در جهت تحقق تصمیمات آن شورا» تعبیر نموده‌اند.

با توجه به آنچه که گفته شد، مرکز ملی فضای مجازی را می‌توان یک مؤسسه حاکمیتی و دولتی با مقررات خاص و زیرنظر رهبری به شمار آورد. البته از آنجا که

در تعاریف مربوط به «مؤسسه دولتی» در دو قانون محاسبات عمومی^۲ و مدیریت خدمات کشوری^۳ بر ایجاد اینگونه نهادها «به موجب قانون» اشاره شده است، چه بسا به نظر می‌رسد که مرکز ملی فضای مجازی که در رابطه با آن قانون یا مصوبه خاصی از ناحیه مجلس شورای اسلامی وجود ندارد و صرفاً به فرمان مقام معظم رهبری و با مصوبه شورای عالی فضای مجازی شکل گرفته است، را نمی‌توان در قالب فوق مورد مطالعه قرار داد. همچنین نظر به اینکه مؤسسه مذکور در قانون اساسی مورد اشاره قرار نگرفته است، با توجه به عبارت ذیل ماده ۲ قانون مدیریت خدمات کشوری، در حکم مؤسسه دولتی نیز شناخته نمی‌شود. لکن اگر با توجه به عبارت مذکور در حکم مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۱۷ رهبری قائل به ترتب آثار قانونی بر مصوبات شورای عالی فضای مجازی باشیم، در این صورت می‌توان مرکز ملی فضای مجازی را یک مؤسسه دولتی قلمداد نمود که به موجب مصوبه شورای عالی فضای مجازی شکل گرفته و «با داشتن استقلال حقوقی، بخشی از وظایف و اموری را که بر عهده یکی از قوای سه‌گانه و سایر مراجع قانونی می‌باشد، انجام می‌دهد.»

لازم به ذکر است که طبق ماده ۵ اساسنامه مرکز، مرکز در تهران مستقر می‌باشد؛ لکن با تصویب شورای عالی می‌تواند به تعداد مورد نیاز در سایر نقاط، مؤسسات و سازمان‌های تابعه ایجاد نماید.

با این توضیح، با توجه به جایگاه خاصی که نهاد مذکور در نظام حقوقی کشور ما یافته است، به نظر می‌رسد مطالعه و بررسی حقوقی این نهاد از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. لذا در ادامه، ساختار تشکیلاتی، ارکان و نهادهای تابعه، مقررات

^۲ ماده ۳ - مؤسسه دولتی واحد سازمانی مشخصی است که به موجب قانون ایجاد و زیر نظر یکی از قوای سه‌گانه اداره می‌شود و عنوان وزارتخانه ندارد
تبصره - نهاد ریاست جمهوری که زیر نظر ریاست جمهوری اداره می‌گردد، از نظر این قانون مؤسسه دولتی شناخته می‌شود»

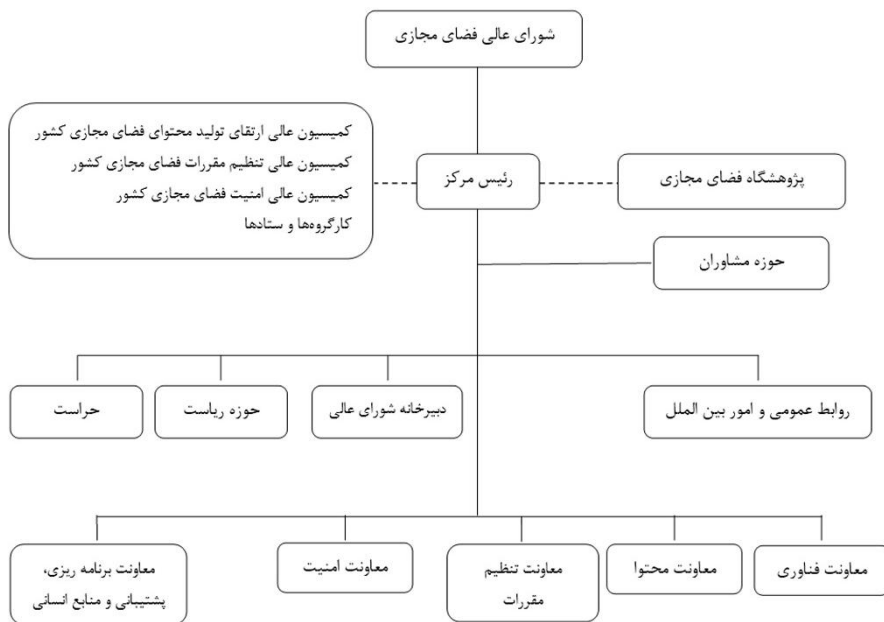
^۳ ماده ۲ - مؤسسه دولتی: واحد سازمانی مشخصی است که به موجب قانون ایجاد شده یا می‌شود و با داشتن استقلال حقوقی، بخشی از وظایف و اموری را که بر عهده یکی از قوای سه‌گانه و سایر مراجع قانونی می‌باشد انجام می‌دهد

کلیه سازمانهایی که در قانون اساسی نام برده شده است در حکم مؤسسه دولتی شناخته می‌شود»

اداری و استخدامی، مقررات مالی و معاملاتی و ضمانت اجرای تصمیمات مرکز را مورد مطالعه و بررسی قرار می‌دهیم.

۱. ساختار تشکیلاتی مرکز ملی فضای مجازی

به موجب مصوبه نهمین جلسه شورای عالی فضای مجازی به تاریخ ۱۳۹۱/۷/۲۲ در راستای اجرای بند (ب- ۲۱) پیوست حکم مقام معظم رهبری مبنی بر تشکیل شورای عالی فضای مجازی، ساختار و تشکیلات مرکز ملی فضای مجازی کشور به شرح مورد اشاره در نمودار شماره (۱) به تصویب رسیده و طی نامه شماره ۱۳۹۱/۷/۲۳/ش مورخ ۱۳۹۱/۷/۲۳ به استحضار رهبری رسیده و جهت اجرا ابلاغ گردید. طبق تبصره‌های ذیل این مصوبه، ساختار کلی مذکور پس از یک سال با پیشنهاد دبیر و تصویب شورای عالی قابل بازنگری بوده و ساختار و تشکیلات تفصیلی مرکز باید در چارچوب ساختار کلی فوق و با ظرفیت حداکثر ۲۰۰ پست سازمانی با پیشنهاد دبیر و تأیید رئیس شورای عالی به تصویب برسد.

نمودار شماره (۱): ساختار و تشکیلات مرکز ملی فضای مجازی کشور

همچنانکه در نمودار شماره (۱) قابل مشاهده است، در مرکز، رئیس مرکز عالی - ترین سطح سلسله مراتب اداری را به خود اختصاص می‌دهد و لذا طبق ماده ۷ اساسنامه مرکز ملی فضای مجازی کشور، بالاترین مقام اجرایی و نماینده قانونی مرکز نزد مراجع حقیقی و حقوقی به شمار می‌آید. نصب رئیس مرکز که دبیر شورای عالی فضای مجازی نیز به شمار می‌آید، با توجه به ماده اخیرالذکر و ماده ۲ آیین نامه داخلی شورای عالی به این گونه خواهد بود که وی با پیشنهاد رئیس شورا و بر اساس نظر موافق اکثریت مطلق اعضای شورا، به رهبری پیشنهاد می‌شود و پس از تصویب ایشان با حکم رئیس شورا منصوب می‌شود. در مقررات فوق برخلاف ماده ۷ مصوبه مورخ ۱۳۷۷/۱۲/۲۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص «وظایف و ارکان دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی»^۴ و ماده ۲ آیین نامه داخلی شورای مذکور مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۲۷ این شورا^۵، اولاً اشاره‌ای به این موضوع نشده است که دبیر شورای عالی فضای مجازی باید از بین اعضا پیشنهاد شود و ثانیاً، به طول مدت تصدی مسئولیت دبیری شورا هیچ اشاره‌ای نشده است؛ لکن در تبصره یک آیین نامه داخلی شورای عالی فضای مجازی، موضوع عزل دبیر شورا مورد توجه قرار گرفته است.

تبصره ۱ ماده ۲ آیین نامه داخلی شورا در خصوص عزل رئیس مرکز حاکی از آن است که رئیس شورا یا حداقل پنج نفر از اعضای شورا می‌توانند به صورت کتبی پیشنهاد عزل را مطرح نمایند که در این صورت با بررسی در اولین جلسه شورا و کسب رأی موافق اکثریت مطلق اعضای شورا، به رهبری پیشنهاد می‌شود. در صورت پذیرش پیشنهاد مذکور، رئیس شورا تا انتصاب فردی جدید، شخصی را حداکثر به مدت سه ماه به سرپرستی مرکز تعیین می‌نماید. در صورت تغییر اکثریت اعضای شورای عالی طی دوره، به موجب تبصره ۲ ماده مذکور، کسب رأی موافق اکثریت

^۴ «دبیر شورای عالی بالاترین مقام اداری و اجرایی دبیرخانه است که از بین اعضا به پیشنهاد شورای عالی پس از تنفیذ مقام معظم رهبری با حکم رییس شورای عالی منصوب می‌شود»

^۵ «به پیشنهاد شورای عالی، دبیر از میان اعضا برای مدت دو سال انتخاب و پس از تصویب رهبر انقلاب اسلامی با حکم رییس شورای عالی منصوب خواهد شد انتخاب مجدد وی بلامانع است»

مطلق اعضای شورا برای ابقای رئیس مرکز لازم است. با توجه به تبصره ماده ۸ اساسنامه، رئیس مرکز می‌تواند معاونین، مدیران و مشاورینی در زیرمجموعه خود داشته باشد و بخشی از وظایف و اختیارات خود (به استثنای ردیف ۱۵ از وظایف و اختیارات مذکور در ماده ۸ اساسنامه؛ یعنی: سایر وظایف تعیین شده در مصوبات شورای عالی و اساسنامه مرکز) را با حفظ مسئولیت خویش به این اشخاص تفویض نماید. بر اساس بند (۱۴) ماده ۸ اساسنامه مزبور، عزل و نصب معاونین و مدیران مرکز بر عهده رئیس مرکز خواهد بود. جدای از کارگروه‌ها و ستادها که در نمودار تشکیلاتی مرکز به آنها اشاره شده و در خصوص آن باید بیان نمود که طبق بند (۱۲) ماده ۸ اساسنامه مرکز، «تشکیل ستادها و کارگروه‌های مورد نیاز تحقق اهداف مرکز» از جمله وظایف و اختیارات رئیس مرکز به شمار می‌آید، کمیسیون‌های مذکور در نمودار تشکیلاتی به عنوان یکی از ارکان مرکز و پژوهشگاه فضای مجازی به عنوان یکی از نهادهای تابعه مرکز در بندهای بعد مورد مطالعه قرار می‌گیرند.

۲. ارکان مرکز ملی فضای مجازی

به موجب ماده ۶ اساسنامه، ارکان مرکز عبارتند از:

۲.۱. شورای عالی:

همچنانکه طبق ماده ۴ و ۵ مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی مصوب ۱۳۷۷/۱۲/۲۵ و اصلاحی ۱۳۸۲/۸/۶، شورای مذکور به عنوان هیأت امنای دبیرخانه شورا قلمداد شده است، شورای عالی فضای مجازی، بنا بر ماده ۶ اساسنامه مرکز، «به

^۶ «ماده ۴- ارکان دبیرخانه عبارتند از:

- هیات امنای

- دبیر شورا عالی (رئیس دبیرخانه)

ماده ۵- اعضای هیات امنای:

اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی هیات امنای دبیرخانه محسوب می‌شوند و رئیس شورای عالی انقلاب فرهنگی ریاست هیات امنای را عهده‌دار خواهد بود»

منزله مجمع و هیأت امنای مرکز» قلمداد می‌شود. همچنین طبق بند (۲) ماده یک آیین نامه اداری- استخدای مرکز ملی فضای مجازی و بند (۳) ماده یک آیین نامه مالی- معاملاتی مرکز ملی فضای مجازی مصوب ۱۳۹۱/۷/۲۲ شورای عالی فضای مجازی، این شورا «به عنوان بالاترین رکن مرکز، مرجع سیاست گذاری، تصمیم گیری و تصویب مقررات و ضوابط داخلی مرکز می‌باشد.»

مصوبات شورا طبق ماده ۱۰ و ۱۱ آیین نامه داخلی شورا، با احراز رأی موافق اکثریت اعضای حاضر در جلسه معتبر خواهد بود مشروط بر آن که در هر حال تعداد آرای موافق از هفت رأی کمتر نباشد. همچنین مصوبات شورا باید پس از ملاحظه رئیس شورا، بلافاصله توسط دبیر شورا به استحضار رهبری برسد و سپس توسط دبیر به دستگاهها و اشخاص ذیربط ابلاغ شود.

۲.۲. رئیس مرکز و دبیر شورای عالی:

به موجب ماده ۸ اساسنامه، ۱۵ مورد از وظایف و اختیارات به رئیس مرکز و دبیر شورای عالی واگذار شده است. «امکان ارائه پیشنهاد تغییر اساسنامه مرکز به شورای عالی»، «مدیریت و هدایت امور مرکز و نظارت بر حسن اجرای کلیه فعالیت‌های آن در چارچوب اساسنامه و سیاست‌های مصوب شورای عالی»، «پیشنهاد ساختار سازمانی و تشکیلات مرکز به شورای عالی»، «پیشنهاد بودجه سالانه بر اساس اهداف و وظایف مرکز به شورای عالی» و «پیشنهاد تشکیل کمیسیون عالی جدید جهت تصویب شورای عالی» برخی از وظایف و اختیاراتی است که بر عهده رئیس مرکز و دبیر شورای عالی قرار داده شده است.

۳.۲. کمیسیون‌های عالی مرکز

به موجب ماده ۹ اساسنامه «جهت تصمیم سازی و تحقق مصوبات شورای عالی»، در زمان تأسیس مرکز سه کمیسیون عالی در نظر گرفته شده است که اعضا و وظایف آن باید به تصویب شورای عالی فضای مجازی برسند. بر همین اساس شورا در هشتمین، نهمین و دهمین جلسه خود به تاریخ‌های ۱۳۹۱/۶/۲۵، ۱۳۹۱/۷/۲۲ و ۱۳۹۱/۹/۱۱ شرح وظایف و اختیارات و اعضای سه کمیسیون عالی مرکز را تصویب

و پس از استحضار رهبری جهت اجرا ابلاغ نمود.

طبق مصوبه دهمین جلسه شورای عالی فضای مجازی، «مصوبات کمیسیون‌های عالی پس از تصویب در کمیسیون عالی برای اعضای شورای عالی ارسال می‌گردد؛ چنانچه ظرف دو هفته (یا یک هفته بنا به تشخیص رئیس شورای عالی در موارد اضطراری) حداقل پنج نفر از اعضای شورای عالی اعتراض خود را بصورت کتبی نسبت به مصوبه مذکور به دبیرخانه شورای عالی اعلام نمایند موضوع جهت بررسی به شورای معین ارجاع می‌گردد و در غیر این صورت توسط دبیر شورای عالی ابلاغ می‌گردد.» به موجب تبصره (۲) از جزء مربوط به تعیین اعضای کمیسیون عالی امنیت فضای مجازی کشور مصوب ۱۳۹۱/۷/۲۳ شورای عالی فضای مجازی، جلسات کمیسیون عالی مذکور با حضور دو سوم اعضا که مشتمل بر پانزده نفر می‌باشد، رسمیت می‌یابد و تصمیمات آن با اکثریت نسبی اعضای حاضر، مشروط به وجود حداقل ۷ رأی موافق، معتبر قلمداد می‌شود؛ لکن طبق مصوبه دهمین جلسه شورای عالی فضای مجازی به تاریخ ۱۳۹۱/۹/۱۱ در مورد دو کمیسیون عالی دیگر، حد نصاب تشکیل جلسات کمیسیون حضور اکثریت مطلق اعضای کمیسیون (نصف بعلاوه یک) می‌باشد و مصوبات این دو کمیسیون با اکثریت نسبی اعضای حاضر در جلسه با رعایت حداقل هفت رأی موافق معتبر است.

و اما کمیسیون‌های عالی مورد اشاره عبارتند از:

۱. کمیسیون عالی تنظیم مقررات فضای مجازی کشور:

به موجب مصوبه هشتمین جلسه شورای عالی فضای مجازی در خصوص وظایف و اختیارات و اعضای این کمیسیون که در تاریخ ۱۳۹۱/۶/۲۶ طی نامه شماره ۹۱۱۵۴/۰۱/ش به استحضار رهبری رسیده، این کمیسیون «جهت تنظیم سیاست‌ها، نظارت، هدایت، هماهنگی و تصویب مقررات و آیین‌نامه‌های کلان در همه‌ی ابعاد فضای مجازی در چارچوب مصوبات شورای عالی فضای مجازی» تشکیل یافته و مرکب از ۱۶ نفر عضو می‌باشد که در آن، علاوه بر نمایندگانی از قوای سه گانه و دبیران دو کمیسیون دیگر مرکز، چهار نفر عضو حقیقی از میان افراد متخصص و

باتجربه به پیشنهاد رئیس مرکز و با تصویب شورای عالی فضای مجازی نیز حضور دارند.

۲. کمیسیون عالی امنیت فضای مجازی کشور:

به موجب مصوبه نهمین جلسه شورای عالی فضای مجازی در خصوص وظایف و اختیارات و اعضای این کمیسیون که در تاریخ ۱۳۹۱/۷/۲۳ طی نامه شماره ۱۰۱/۹۱۱۷۴/ش به استحضار رهبری رسیده، این کمیسیون «جهت تحقق امنیت فضای مجازی کشور» تشکیل می‌شود و «فراهم آوردن شرایط لازم برای دستیابی فضای مجازی کشور به بالاترین سطح از امنیت و سلامت برای آحاد مردم، نظام و کلیه نقش آفرینان در فضای مجازی در چارچوب مصوبات شورای عالی» و «ایجاد آمادگی لازم در عالی‌ترین سطح به منظور صیانت از زیرساخت‌های حیاتی در برابر حملات اینترنتی و دفاع مناسب در برابر هرگونه حمله در چارچوب مصوبات شورای عالی» از جمله وظایف و اختیارات آن به شمار می‌رود.

۲۱۲

از تاریخ تصویب مصوبه مذکور، کلیه وظایف و اختیارات سازمان پدافند غیرعامل در حوزه فضای مجازی در سطح سیاستگذاری و تصمیم‌گیری‌های کلان به کمیسیون عالی امنیت فضای مجازی کشور واگذار شده و کلیه دستگاهها و نهادهایی که در حوزه امنیت و دفاع فضای مجازی فعالیت می‌نمایند، ملزم به فعالیت با هماهنگی و در چارچوب مصوبات این کمیسیون شده‌اند.

۳. کمیسیون عالی ارتقای تولید محتوای فضای مجازی کشور:

به موجب مصوبه دهمین جلسه شورای عالی فضای مجازی در خصوص وظایف و اختیارات و اعضای این کمیسیون که در تاریخ ۱۳۹۱/۹/۱۵ طی نامه شماره ۱۰۱/۹۱۲۵۵/ش به استحضار رهبری رسیده، «تصمیم‌سازی و ارائه پیشنهاد سیاست‌ها و برنامه‌های کلان حمایت از تولید محتوای فضای مجازی جهت ارتقای کمی و کیفی تولیدات متنوع و مبتنی بر ارزش‌های انقلابی و اسلامی جهت تصویب در شورای عالی» و «نظارت مستمر بر عملکرد دستگاه‌های مرتبط با تولید محتوای فضای مجازی در چارچوب مصوبات شورای عالی» از جمله وظایف و اختیارات این کمیسیون

به شمار می‌آید.

بر اساس تبصره ذیل بند (الف) این مصوبه، «از تاریخ تصویب این کمیسیون، وظایف، اختیارات و فعالیت‌های دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی و کلیه شوراها و نهادهای تابع آن، در حوزه ساماندهی محتوای فضای مجازی به مرکز ملی فضای مجازی منتقل شده و با هدایت «کمیسیون عالی ارتقای تولید محتوای فضای مجازی» انجام خواهد پذیرفت.»

در بند (ب) این مصوبه، ۱۲ نفر عضو کمیسیون مذکور مشخص شده‌اند و در تبصره (۲) این بند مقرر شده که «حداقل یک پنجم اعضاء کمیسیون و حداکثر یک سوم اعضاء کمیسیون، از میان افراد متخصص و با تجربه در زمینه مربوطه به پیشنهاد رئیس مرکز ملی فضای مجازی و تصویب شورای عالی فضای مجازی انتخاب می‌شوند. اشخاص مذکور می‌توانند حقیقی و یا حقوقی باشند.»

۲۱۳

لازم به ذکر است که طبق ماده ۹ اساسنامه مرکز ملی فضای مجازی، این سه کمیسیون عالی از بدو تأسیس مرکز به موجب مصوبه شورای عالی فضای مجازی شکل می‌گیرند، لکن طبق بند (۱۱) از وظایف و اختیارات رئیس مرکز و دبیر شورای عالی (مذکور در ماده ۸ اساسنامه مرکز)، وی می‌تواند پیشنهادات خود را برای تشکیل کمیسیون عالی جدید جهت تصویب به شورای عالی فضای مجازی ارائه نماید.

۴. بازرس:

طبق ماده ۱۱ اساسنامه مرکز ملی فضای مجازی، «معاونت نظارت و حسابرسی دفتر مقام معظم رهبری حسابرس و بازرس مرکز می‌باشد» حسابرس و بازرس مرکز علاوه بر انجام حسابرسی‌های عادی و سالانه از مرکز و تأیید حسابرسی واحدهای تابعه، می‌تواند به صورت نوبه‌ای و موردی نیز اقدام به بازرسی نموده و گزارش کلیه بازرسی‌های انجام شده را به همراه نظرات کارشناسی به شورای عالی و در موارد تعیین شده به دفتر مقام معظم رهبری ارائه نماید.

۵. نهادهای تابعه مرکز ملی فضای مجازی

در بند (۱۳) از ماده ۸ اساسنامه مرکز به «پیشنهاد تأسیس و انحلال نهادهای تابعه مرکز به شورای عالی» به عنوان یکی از وظایف و اختیارات رئیس مرکز و دبیر شورای عالی فضای مجازی اشاره شده و در بند (۲) از ماده یک آیین نامه مالی-معاملاتی مرکز ملی فضای مجازی کشور مصوب ۱۳۹۱/۷/۲۲ شورای عالی، «واحد تابعه»، «پژوهشگاه، کلیه سازمانها، مؤسسات، نهادها و نظایر مرتبط با آن . . . که با تصویب شورای عالی فضای مجازی ایجاد شده یا می‌شوند و از نظر سیاست‌ها، خط مشی‌ها و امور مالی و معاملاتی، اداری و تشکیلاتی تابع مرکز می‌باشند»، تعریف شده است. با این حال، تنها مورد از نهادهای تابعه که در اساسنامه مرکز مورد اشاره و شناسایی قرار گرفته است، «پژوهشگاه فضای مجازی» می‌باشد که طبق ماده ۱۰ اساسنامه «به منظور تحقق بخشیدن به بخشی از اهداف و وظایف مرکز و همچنین اعمال بخشی از وظایف نظارتی مرکز» شکل می‌گیرد و «سازمان، شرح وظایف و همچنین انتخاب رئیس پژوهشگاه با پیشنهاد رئیس مرکز به تصویب شورای عالی می‌رسد.»

در این خصوص، شورای عالی اداری به موجب مصوبه شماره ۲۰۶/۹۱/۴۰۲۰۶ مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۹، «مؤسسه تحقیقات و فناوری اطلاعات» را به «پژوهشگاه فضای مجازی» تغییر نام داده و مقرر داشت که این مؤسسه تحت نظر مرکز ملی فضای مجازی قرار گرفته و اداره شود. شورا همچنین به موجب بند (۲) مصوبه خود، دبیرخانه شورای عالی اداری را موظف به نظارت بر حسن اجرای این مصوبه و ارائه گزارش آن به شورا نمود. لکن این شورا متعاقباً به موجب تصویب‌نامه شماره ۲۰۶/۹۲/۳۸۰۲ مورخ ۱۳۹۲/۲/۲۸ بنا به پیشنهاد مشترک وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس جمهور، مصوبه قبلی خود را به شرح زیر اصلاح نمود:

«۱- مؤسسه تحقیقات و فناوری اطلاعات ضمن تغییر نام به عنوان «پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات» به صورت وابسته به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات اداره می‌شود.

۲- پژوهشگاه موظف است یک واحد پژوهشی در قالب پژوهشکده و یا مرکز به منظور پشتیبانی علمی شورای عالی فضای مجازی با رعایت قانون ایجاد نماید، به نحوی که مدیر پژوهشکده یا مرکز یاد شده توسط شورای عالی فضای مجازی تعیین و منصوب گردد.

تبصره: محل استقرار پژوهشکده موضوع این بند، خارج از مکان فعلی پژوهشگاه خواهد بود. «

بر همین اساس، معاون آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری نیز طی نامه شماره ۳/۵۴۹۲۸ مورخ ۱۳۹۲/۴/۲۲ خطاب به وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات، عطف به نامه شماره ۴/۲۶۸۳۳ مورخ ۱۳۹۲/۲/۲۹ معاونت پژوهشی و فناوری وزارت ارتباطات اعلام داشت:

«شورای گسترش آموزش عالی در جلسه مورخ ۱۳۹۲/۳/۴ خود با توجه به مصوبه مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۷ شورای عالی اداری (موضوع ابلاغیه شماره ۲۰۶/۹۱/۴۰۲۰۶-۱۳۹۲/۱۰/۹) و اصلاحیه آن مصوب مورخ ۱۳۹۲/۲/۲۵ شورای عالی اداری (موضوع ابلاغ شماره ۲۰۶/۹۲/۳۸۰۲-۱۳۹۲/۲/۲۸) با ارتقای موسسه پژوهشی ارتباطات و فناوری اطلاعات به پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات وابسته به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات با پژوهشکده‌های به شرح ذیل موافقت اصولی دو ساله به عمل آورد.

- ۱- پژوهشکده شبکه های مخابراتی
- ۲- پژوهشکده فناوری اطلاعات
- ۳- پژوهشکده سامانه‌های انتقال

ضمناً شورا با ایجاد پژوهشکده مدیریت فناوری ارتباطات و فناوری اطلاعات با گروه‌های پژوهشی به شرح ذیل در پژوهشگاه مزبور موافقت اصولی دو ساله به عمل آورد.

الف- گروه پژوهشی مطالعات راهبردی فناوری اطلاعات و ارتباطات

ب- گروه پژوهشی حقوق و مقررات مدیریت فناوری

ج- گروه پژوهشی مطالعات بین الملل مدیریت فناوری اطلاعات و ارتباطات.

«

با توجه به تحولاتی که به موجب مصوبات شورای عالی اداری شکل گرفت، دو دادخواست در دیوان عدالت اداری به ثبت رسید که در دادخواست اول، ابطال تصویب نامه شماره ۲۰۶/۹۱/۴۰۲۰۶ مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۹ شورای عالی اداری و در دادخواست دوم، ابطال تصویب نامه شماره ۲۰۶/۹۲/۳۸۰۲-۱۳۹۲/۲/۲۸ شورای عالی اداری و نامه شماره ۳/۵۴۹۲۸-۱۳۹۲/۴/۲۲ معاون آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری مورد تقاضا قرار گرفت. هیأت عمومی دیوان عدالت اداری طی دادنامه شماره ۱۳۳۶ مورخ ۱۳۹۳/۸/۲۶ با این استدلال که «انتزاع و جابه جایی موسسه تحقیقات و فناوری اطلاعات از وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات به مرکز ملی فضای مجازی مشمول ممنوعیت حکم مقرر در قانون اصلاح ماده ۵۳ قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران نخواهد بود»، تصویب نامه شماره ۲۰۶/۹۱/۴۰۲۰۶ مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۹ شورای عالی اداری را قابل ابطال ندانست؛ اما در مقابل، به موجب دادنامه شماره ۱۳۳۸-۱۳۳۷ مورخ ۱۳۹۳/۸/۲۶ با این استدلال که «از آنجا که

»^۷ به موجب قانون اصلاح ماده ۵۳ قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۱/۱۰/۶ از تاریخ تصویب قانون، انتزاع و جابه جایی و انحلال موسسات و سازمانها و واحدهای زیر مجموعه وزارتخانه ها که به موجب قانون تاسیس آنها تصریح گردیده، متوقف شده است نظر به این که ایجاد «مرکز تحقیقات ارتباطی» به موجب قانون موافقنامه تاسیس مرکز تحقیقات ارتباطی بین دولت ایران و دولت ژاپن در سال ۱۳۴۹ به تصویب مقنن رسیده است و مقرر شده مرکز مذکور در دانشگاه تهران تاسیس شود و متعاقباً به موجب مصوبه مورخ ۱۳۸۸/۴/۲۰ شورای گسترش آموزش عالی موسسه مذکور به «موسسه تحقیقات و فناوری اطلاعات» تغییر نام یافته است و دلیل قانونی مبنی بر این که موسسه مذکور در وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات تاسیس شده باشد، وجود ندارد، بنابراین انتزاع و جابه جایی موسسه تحقیقات و فناوری اطلاعات از وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات به مرکز ملی فضای مجازی مشمول ممنوعیت حکم مقرر در قانون اصلاح ماده ۵۳ قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران نخواهد بود و مآلاً تصویب نامه شماره ۲۰۶/۹۱/۴۰۲۰۶-۱۳۹۱/۱۰/۹ شورای عالی اداری قابل ابطال نمی باشد»

^۸الف: مطابق بند ۱ ماده ۱۱۵ قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب سال ۱۳۸۶ از جمله وظایف و اختیارات شورای عالی اداری عبارتست از «اصلاح ساختار تشکیلات دستگاههای اجرایی به استثناء دستگاههایی که احکام آنها در قانون اساسی آمده و یا به امر امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری

مرکز ملی فضای مجازی و پژوهشگاه آن مرکز با تصویب شورای عالی فضای مجازی و تایید مقام معظم رهبری (مدظله) ایجاد شده است، شورای عالی اداری طبق بند ۱ ماده ۱۱۵ قانون مدیریت خدمات کشوری صلاحیت ورود به اصلاح ساختار و یا هر

(مدظله) تاسیس شده است»

ب: بنا بر فرمان مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۱۷ مقام معظم رهبری (مدظله)، شورای عالی فضای مجازی کشور با اهداف و اختیارات تعریف شده‌ای تشکیل گردیده تا مرکزی به نام مرکز ملی فضای مجازی کشور ایجاد نماید همچنین مقرر فرموده‌اند، به کلیه مصوبات شورا ترتیب آثار قانونی داده شود و نیز مقرر شده کلیه دستگاه‌های کشور موظف به همکاری همه جانبه با این مرکز باشند

ج: شورای عالی فضای مجازی در نهمین جلسه مورخ ۱۳۹۱/۷/۲۲، ساختار و تشکیلات مرکز ملی فضای مجازی کشور متضمن پژوهشگاه فضای مجازی را تصویب و در اجرای ماده ۱۱ آیین نامه داخلی شورای مذکور در مورخ ۱۳۹۱/۷/۲۳ به استحضار معظم له رسیده و در روزنامه رسمی مورخ ۱۳۹۱/۸/۱۷ نیز انتشار یافته است

۲۱۷

د: به موجب مصوبه یکصد و پنجاه و هفتمین جلسه مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۷ شورای عالی اداری که طی تصویب نامه شماره ۲۰۶/۹۱/۴۰۲۰۶-۱۳۹۱/۱۰/۹ توسط رئیس جمهور و رئیس شورای عالی اداری ابلاغ شده است، «موسسه تحقیقات و فناوری اطلاعات» به «پژوهشگاه فضای مجازی» تغییر نام یافته و تحت نظر مرکز ملی فضای مجازی قرار گرفته است و مصوبه مذکور در پی اعلام شکایت مبنی بر مغایرت آن با قانون در هیأت عمومی دیوان عدالت اداری رسیدگی شده و به موجب رأی شماره ۱۳۳۶-۱۳۹۳/۸/۲۶ مغایر قانون تشخیص نشد

از آنجا که مرکز ملی فضای مجازی و پژوهشگاه آن مرکز با تصویب شورای عالی فضای مجازی و تایید مقام معظم رهبری (مدظله) ایجاد شده است، شورای عالی اداری طبق بند ۱ ماده ۱۱۵ قانون مدیریت خدمات کشوری صلاحیت ورود به اصلاح ساختار و یا هر گونه تغییر و جابجایی در تشکیلات آن مرکز را نداشته است

با توجه به مراتب فوق تصویب نامه شماره ۲۰۶/۹۲/۳۸۰۲-۱۳۹۲/۲/۲۸ شورای عالی اداری در انتزاع موسسه تحقیقات و فناوری اطلاعات از مرکز ملی فضای مجازی و نامگذاری آن به عنوان «پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات» و واگذاری آن به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در حالی که قبلاً و به شرح بند (د) این رأی به مرکز ملی فضای مجازی واگذار شده بود، مغایر حکم مقرر در بند ۱ ماده ۱۱۵ قانون مدیریت خدمات کشوری و خارج از حدود اختیارات شورای عالی اداری تشخیص داده می‌شود و به استناد بند ۱ ماده ۱۲ و ماده ۸۸ قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۹۲، ابطال می‌شود

با عنایت به مراتب فوق و ابطال تصویب نامه شماره ۲۰۶/۹۲/۳۸۰۲-۱۳۹۲/۲/۲۸ شورای عالی اداری، مصوبه جلسه مورخ ۱۳۹۲/۳/۴ شورای گسترش آموزش عالی موضوع نامه شماره ۳/۵۴۹۲۸-۱۳۹۲/۴/۲۲ معاون آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری نیز به تبع ابطال مستند آن ابطال می‌گردد»

گونه تغییر و جابجایی در تشکیلات آن مرکز را نداشته است»، تصویب نامه شماره ۲۰۶/۹۲/۳۸۰۲-۱۳۹۲/۲/۲۸ شورای عالی اداری در انتزاع موسسه تحقیقات و فناوری اطلاعات از مرکز ملی فضای مجازی و نامگذاری آن به عنوان «پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات» و واگذاری آن به وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و به تبع آن، مصوبه جلسه مورخ ۱۳۹۲/۳/۴ شورای گسترش آموزش عالی موضوع نامه شماره ۳/۵۴۹۲۸-۱۳۹۲/۴/۲۲ معاون آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری را ابطال نمود.

۶. مقررات اداری و استخدامی مرکز ملی فضای مجازی

با توجه به این که طبق ماده ۱۱۷ قانون مدیریت خدمات کشوری، نهادهای مؤسسات و تشکیلات و سازمان‌هایی که زیرنظر مستقیم مقام معظم رهبری اداره می‌شوند، از شمول مقررات این قانون مستثنی شده‌اند، شورای عالی فضای مجازی در بند (۴) از وظایف و اختیارات رئیس مرکز و دبیر شورای عالی که در ماده ۸ اساسنامه مرکز مورد اشاره قرار گرفته است، مقرر داشت که وی باید آیین‌نامه اداری-استخدامی-تشکیلاتی مرکز را به شورای عالی پیشنهاد نماید. بر همین اساس، طبق ماده ۸ اساسنامه، شورای عالی فضای مجازی در نهمین جلسه خود به تاریخ ۱۳۹۱/۷/۲۲، آیین‌نامه اداری-استخدامی مرکز را در ۹۴ ماده و ۵ پیوست به تصویب رساند که طی نامه شماره ۰۱/۹۱۱۸۲/ش مورخ ۱۳۹۱/۸/۳ به استحضار رهبری رسیده و جهت اجرا ابلاغ گردید.

بنا بر بند (۸) ماده یک آیین‌نامه مذکور، اشخاص حقیقی می‌توانند به یکی از وضعیت‌های پیمانی، رسمی آزمایشی و رسمی قطعی در چارچوب ضوابط و مقررات این آیین‌نامه به خدمت در مرکز درآیند؛ با این حال طبق بند (۹) و (۱۲) ماده یک و بند (الف) ماده ۸، اشتغال در وضعیت قراردادی به منظور انجام وظایف مشخص برای مدت معین نیز امکان‌پذیر می‌باشد که بر اساس تبصره ماده ۸، این افراد موضوع قانون کار قرار نمی‌گیرند و دعاوی آنان قابل رسیدگی در مراجع حل اختلاف کار

نمی‌باشد.

به موجب ماده ۲، «سهمیه استخدامی مطابق با پست‌های سازمانی مرکز، به پیشنهاد رئیس مرکز و تأیید رئیس شورای عالی تعیین می‌گردد.» همچنین بر اساس ماده ۱۸ آیین‌نامه، «نظام پرداخت حقوق و مزایای اعضا بر اساس ارزیابی عوامل شغل و شاغل و دیگر ویژگی‌های مندرج در این آیین‌نامه خواهد بود. اعضا بر اساس امتیاز حاصل از نتایج ارزشیابی عوامل مذکور برای هرکدام از مشاغل و متناسب با ویژگی‌ها حداکثر در پنج رتبه مقدماتی، مهارتی، رتبه ۳، رتبه ۲ و رتبه ۱ طبقه بندی می‌گردند.»

طبق مواد ۸۸، ۹۰ و ۹۲ این آیین‌نامه، در مواردی که در آیین‌نامه حکمی پیش‌بینی نشده باشد، تا طرح و تصویب آن در شورای عالی، با تأیید رئیس مرکز بر اساس مصوبات هیأت امنای منطقه دو پژوهشی یا فناوری یا مقررات عمومی کشور عمل خواهد شد. تفسیر مفاد آیین‌نامه بر عهده هیأت اجرایی منابع انسانی که بر اساس دستورالعمل موضوع پیوست شماره (۱) این آیین‌نامه تشکیل یافته است، می‌باشد که پس از تأیید رئیس مرکز لازم‌الاجرا خواهد بود و در موارد ابهام، تفسیر با رئیس شورای عالی است. هرگونه تغییر در مفاد این آیین‌نامه نیز با پیشنهاد مرکز و تصویب شورای عالی امکانپذیر می‌باشد.

همچنین در ماده ۹۱ آیین‌نامه مقرر شده است که «مرکز بدون الزام به رعایت قوانین و مقررات عمومی حاکم بر دستگاه‌های دولتی به ویژه قانون محاسبات عمومی، مدیریت خدمات کشوری، قانون برگزاری مناقصات و اصلاحات و الحاقات بعدی آنها و فقط در چهارچوب مصوبات شورای عالی و آیین‌نامه حاضر عمل می‌نماید.» با این حال در ماده ۹۳ در رابطه با اعضای هیأت علمی شاغل در مرکز و واحدها و نهادهای تابعه مقرر شده است که «از نظر مقررات استخدامی، تابع مفاد آیین‌نامه استخدامی اعضای هیأت علمی دانشگاه تهران می‌باشند.»

به موجب ماده ۲ پیوست شماره چهار آیین‌نامه اداری و استخدامی که با عنوان «دستورالعمل اجرایی قانون حمایت قضایی از اعضا» به تصویب شورای عالی فضای

مجازی رسیده است، کلیه اعضای مرکز اعم از رسمی، پیمانی و قراردادی، در رابطه با دعاوی و شکایات مطروحه در مراجع رسیدگی کننده که از انجام وظیفه اداری آنان ناشی می‌شود یا به نحوی با وظایف ایشان مرتبط است و اعضای بازنشسته، از کارافتاده و متوفی در ارتباط با دعاوی و شکایات یاد شده در زمان اشتغال، مشمول حمایت قضایی و حقوقی موضوع این دستورالعمل هستند. طبق ماده یک این دستورالعمل، منظور از «مراجع رسیدگی کننده»، کلیه مراجع قضایی و انتظامی قانونی و هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری در مواردی که شاکی عضو مرکز نباشد، می‌باشد.

۷. مقررات مالی و معاملاتی مرکز ملی فضای مجازی

در ماده ۱۲ اساسنامه مرکز ملی فضای مجازی کشور به منابع سه گانه مالی مرکز (اعتبارات مصوب در بودجه کل کشور، درآمدهای اختصاصی، هدایا و کمک‌های نقدی و غیرنقدی دریافتی از اشخاص حقیقی و حقوقی) اشاره شده و در تبصره آن مقرر شده است که «اعتبارات مورد نیاز مرکز و طرح‌های مصوب شورای عالی در سال اول تأسیس، از طرف ریاست محترم جمهور اختصاص می‌یابد و در سال‌های بعد با همکاری دولت و مجلس در ردیف مجزایی به نام مرکز، در بودجه کل کشور تصویب و تخصیص می‌یابد.»

علاوه بر این، از آنجا که طبق بند (۴) از شرح وظایف و اختیارات رئیس مرکز و دبیر شورای عالی فضای مجازی کشور که در ماده ۸ اساسنامه مرکز ملی فضای مجازی مورد اشاره قرار گرفته است، رئیس مرکز موظف شده بود که آیین‌نامه مالی و معاملاتی مرکز را جهت تصویب به شورای عالی پیشنهاد نماید، شورا در نهمین جلسه خود به تاریخ ۱۳۹۱/۷/۲۲ با استناد به تبصره ۵ ذیل ماده ۱۹ آیین‌نامه داخلی شورا، «آیین‌نامه مالی- معاملاتی مرکز ملی فضای مجازی کشور» را در ۵۸ ماده و چهار پیوست به تصویب رساند که پس از استحضار رهبری طی نامه شماره ۱۳۹۱/۸/۷، جهت اجرا ابلاغ گردید.

در مقدمه این آیین‌نامه بر استقلال مالی و اداری مرکز تأکید شده و در ماده ۵۵ مقرر شده است که «مرکز بدون الزام به رعایت قوانین و مقررات عمومی حاکم بر

دستگاه‌های دولتی به ویژه قانون محاسبات عمومی، مدیریت خدمات کشوری، قانون برگزاری مناقصات و اصلاحات و الحاقات بعدی آنها و فقط در چهارچوب مصوبات شورای عالی و آیین نامه حاضر عمل می‌نماید. «

طبق مواد ۲ تا ۴ این آیین نامه، به منظور انجام و اداره امور مالی و محاسباتی مرکز، مدیر امور مالی (یا عناوین مشابه) و معاون وی و همچنین رئیس حسابداری از بین کارکنان رسمی یا پیمانی واجد صلاحیت و با حکم رئیس مرکز منصوب می‌شوند و به موجب ماده ۱۷، «صلاحیت و اختیار تشخیص و همچنین مسئولیت انجام تعهد و تسجیل و حواله به عهده رئیس مرکز یا مقام مجاز می‌باشد و تأمین اعتبار و تطبیق پرداخت‌ها با ضوابط مورد عمل به عهده مدیر امور مالی (یا عناوین مشابه) می‌باشد. « همچنین طبق ماده ۳۶، اعمال نظارت مالی به عهده مدیر امور مالی (یا عناوین مشابه) مرکز است.

بنا بر ماده ۸ این آیین نامه، «بودجه پیشنهادی مرکز از سال ۱۳۹۲ بر اساس برنامه‌های راهبردی، پنج ساله و عملیاتی سالیانه مصوب، در مهلت مقرر تنظیم و به تصویب شورای عالی می‌رسد. « با این توضیح که طبق ماده ۴ آیین نامه داخلی شورای عالی فضای مجازی، تهیه برنامه‌های پنجساله و سنواتی مربوط به تحقق وظایف شورای عالی بر اساس اسناد بالادستی به پیشنهاد دبیر شورا و با تصویب شورای عالی خواهد بود و همچنین به موجب بند ۷ ماده ۸ اساسنامه مرکز ملی فضای مجازی که در مقام بیان شرح وظایف و اختیارات رئیس مرکز است، وی «پیشنهاد بودجه سالانه بر اساس اهداف و وظایف مرکز به شورای عالی» را بر عهده دارد.

با توجه به این که طبق ماده ۱۱ اساسنامه مرکز، حسابرسی و بازرسی مرکز بر عهده معاونت نظارت و حسابرسی دفتر مقام معظم رهبری قرار داده شده است، در ماده ۴۱ آیین نامه مالی - معاملاتی مرکز مقرر شده است که «صورت‌های مالی مرکز . . . هر سال بر اساس دفاتر و مدارک حسابداری حداکثر تا پایان تیر ماه سال بعد توسط مرکز تنظیم و پس از انجام حسابرسی توسط معاونت نظارت و حسابرسی دفتر مقام معظم رهبری تا پایان شهریور ماه، برای بررسی و تصویب به شورای عالی ارائه

می‌گردد. «

طبق بند (۹) ماده ۸ اساسنامه مرکز و ماده ۵۲ آیین نامه مالی - معاملاتی، ارائه گزارش عملکرد و عملیات انجام شده سالانه مرکز بر اساس اهداف پیش بینی شده در برنامه و بودجه مصوب به شورای عالی بر عهده رئیس مرکز قرار گرفته و بنا بر ماده ۵۷ آیین نامه مرجع تعیین کننده در مواردی که در تفسیر این آیین نامه اختلاف نظر وجود داشته باشد، شورای عالی خواهد بود.

۸. ضمانت اجرای تصمیمات مرکز ملی فضای مجازی

یکی از الزامات مهم برای اجرای تصمیمات هر مرجع و دستگاهی، وجود ضمانت اجرا برای تصمیمات آن می‌باشد. از آنجا که مرکز به عنوان نهادی شناخته شده است که اولاً، طبق مقدمه اساسنامه مرکز، «در چارچوب مصوبات شورای عالی فضای مجازی، بالاترین سطح حاکمیتی را در میان کلیه دستگاههای کشور در حوزهی فضای مجازی دارد» و ثانیاً، به موجب حکم مورخ ۱۳۹۴/۶/۱۴ رهبری، «به عنوان بازوی شورای عالی فضای مجازی در جهت تحقق تصمیمات آن» به شمار می‌رود و به عبارتی تحقق تصمیماتی را عهده‌دار است که مقام معظم رهبری در خصوص آن در حکم مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۱۷ تأکید نموده‌اند که «لازم است به کلیه مصوبات آن ترتیب اثر قانونی داده شود»، اقتضا می‌کند که کلیه دستگاههای کشور همکاری همه جانبه با این مرکز داشته و تصمیمات آن را به اجرا گذارند. بر همین اساس، در ماده ۱۴ اساسنامه مرکز مقرر شده است:

«در راستای تحقق فرامین مندرج در حکم، کلیه دستگاههای کشور موظف به همکاری همه جانبه با مرکز می‌باشند و نظارت بر اجرای دقیق تصمیمات شورای عالی در همه سطوح توسط مرکز صورت می‌پذیرد. تصمیمات مرکز ملی، در چارچوب مصوبات شورای عالی، برای کلیه دستگاههای کشور لازم الاجرا بوده و تخطی از آن تخلف محسوب می‌شود.»

نتیجه گیری

در کنار دستگاهها و نهادهایی که با شخصیت حقوقی مستقل و به عنوان مؤسسات دولتی زیر نظر یکی از قوای سه گانه شکل می‌گیرند، برخی از نهادها و مؤسسات دولتی نیز زیر نظر مقام معظم رهبری شکل گرفته‌اند که عهده‌دار برخی از امور حاکمیتی در نظام جمهوری اسلامی ایران می‌باشند. یکی از این نهادها که به عنوان بازوی شورای عالی فضای مجازی به منظور تحقق تصمیمات این شورا به موجب حکم مورخ ۱۳۹۰/۱۲/۱۷ رهبری و پیرو مصوبه شورای عالی فضای مجازی شکل گرفته است، «مرکز ملی فضای مجازی» است. این نهاد که علاوه بر وظایف دبیرخانه‌ای شورا، عهده‌دار برخی وظایف معاضدتی، مشورتی و تدارکاتی برای شورا نیز می‌باشد، ساختار و تشکیلات متمایز و مقررات اداری و استخدامی و مقررات مالی و معاملاتی متفاوت و منحصر بفرد داشته و از شمول قوانین و مقررات عام استخدامی و مالی مستثنی می‌باشد. همچنین هرچند بخشی از بودجه این نهاد از محل بودجه عمومی کشور تأمین می‌شود، لکن بدون الزام به رعایت قوانین و مقررات عمومی حاکم بر دستگاه‌های دولتی به ویژه قانون محاسبات عمومی، مدیریت خدمات کشوری، قانون برگزاری مناقصات و اصلاحات و الحاقات بعدی آنها و فقط در چهارچوب مصوبات شورای عالی و آیین نامه مالی و معاملاتی خود عمل نموده و تابع نظام نظارت و بازرسی مالی خاصی می‌باشد که آن را در جایگاه یک نهاد زیر نظر رهبری بیش از پیش آشکار می‌سازد؛ چراکه حسابرسی و بازرسی مرکز بر عهده معاونت نظارت و حسابرسی دفتر مقام معظم رهبری قرار داده شده است. با توجه به جایگاه عالی و منحصر بفرد شورای عالی فضای مجازی و به تبع آن، مرکز ملی فضای مجازی، به موجب اساسنامه مرکز، تصمیمات مرکز ملی فضای مجازی، در چارچوب مصوبات شورای عالی، برای کلیه دستگاه‌های کشور لازم الاجرا بوده و تخطی از آن تخلف محسوب می‌شود.

منابع و مأخذ

- امامی، محمد و استوارسنگری، کورش، حقوق اداری، بنیاد حقوقی میزان، چاپ دوم، جلد اول، ۱۳۸۷
- هدایت نیا، فرج الله، جایگاه حقوقی شورای عالی انقلاب فرهنگی و مصوبات آن، فصلنامه رواق اندیشه، مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما، ۱۳۸۱، شماره ۸.
- آیین نامه اداری و استخدامی مرکز ملی فضای مجازی، مصوب ۱۳۹۱/۷/۲۲ شورای عالی فضای مجازی و پیوست‌های آن.
- آیین نامه داخلی شورای عالی انقلاب فرهنگی، مصوب ۱۳۷۹/۱۰/۲۷ شورای عالی انقلاب فرهنگی.
- آیین نامه داخلی شورای عالی فضای مجازی، مصوب ۱۳۹۱/۴/۱۰ شورای عالی فضای مجازی.
- آیین نامه مالی- معاملاتی مرکز ملی فضای مجازی، مصوب ۱۳۹۱/۷/۲۲ شورای عالی فضای مجازی و پیوست‌های آن.
- اساسنامه مرکز ملی فضای مجازی، مصوب ۱۳۹۱/۴/۳۱ شورای عالی فضای مجازی.
- تصویب‌نامه شورای عالی فضای مجازی در خصوص شرح وظایف، اختیارات و اعضای «کمیسیون عالی امنیت فضای مجازی کشور»، مصوب ۱۳۹۱/۷/۲۲.
- تصویب‌نامه شورای عالی فضای مجازی در مورد ساختار و تشکیلات مرکز ملی فضای مجازی کشور، مصوب ۱۳۹۱/۷/۲۲.
- دادنامه شماره ۱۳۳۶ مورخ ۱۳۹۳/۸/۲۶ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری.
- دادنامه شماره ۱۳۳۸-۱۳۳۷ مورخ ۱۳۹۳/۸/۲۶ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری.

- مصوبات دهمین جلسه شورای عالی فضای مجازی، مورخ ۱۳۹۱/۹/۱۱، روزنامه رسمی شماره ۱۹۷۷۰ مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۲۶.
- مصوبه شماره ۲۰۶/۹۱/۴۰۲۰۶ مورخ ۱۳۹۱/۱۰/۹ شورای عالی اداری.
- مصوبه شماره ۲۰۶/۹۲/۳۸۰۲ مورخ ۱۳۹۲/۲/۲۸ شورای عالی اداری.
- مصوبه شورای عالی فضای مجازی در خصوص شرح وظایف و اختیارات و اعضای «کمیسیون عالی ارتقای تولید محتوای فضای مجازی کشور»، مصوب ۱۳۹۱/۹/۱۱.
- مصوبه شورای عالی فضای مجازی در خصوص وظایف و اختیارات و اعضای «کمیسیون عالی تنظیم مقررات فضای مجازی کشور»، مصوب ۱۳۹۱/۶/۲۵.

وظایف و ارکان دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی، مصوب

۱۳۷۷/۱۲/۲۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی و اصلاحات آن مصوب ۱۳۸۲/۸/۶.